

[Gunnar Fog-Petersen.]

Forhold i vort Land, thi hele den Del af Vest- og Midtjylland, som for ikke saa forfærdelig mange Aar siden var Hede, og den store Del af Nordjylland, der, om end den ikke var Hede, saa dog var udrænede Kær og Sumpe, udgør en meget betydelig Del af Jylland, og for disse Egnes Vedkommende er Forholdet det, at Jorden i væsentlig Grad har, som man siger i Jylland, faktisk skullet købes to Gange, idet den ikke alene skulde købes i Handel første Gang, men dernæst ved Arbejde og Kapitalanbringelse for overhovedet at kunne blive ydende, og ved Anbringelse af tidsvarende Bygninger paa disse Brug, hvoraf mange er helt nye, har den da faaet en meget stor Gældsbyrde.

Den Gældsbyrde, der hviler paa Landbruget i Dag, kan deles i 3 Hovedgrupper. Den ene er den Kapital, som i Tidens Løb er anbragt i Brugene for at faa dem i den Stand, hvori de er nu, med andre Ord den Kapital, som har skabt det Produktionsapparat, som nu findes i vort Land, og det er en meget betydelig Kapital, en Kapital, som har været nødvendig og har været til hele Samfundets Gavn, og som man ikke kan sige er skabt ved større eller mindre Letsindighed.

Saa er der en anden Del af Gældsbyrden. Det er de saakaldte Sælgerprioriteter, hvor Ejendommen enten er solgt til en fremmed eller er blevet delt mellem Søkende i en Periode med et højt Prisniveau, og da bliver Ejendommen vurderet efter det høje Prisniveau, blot det har været en ganske kort Tid. Det kan man heller ikke fra det offentlige Side bebryde Landmændene, for det offentlige handler selv saaledes. Der har ikke været nogen Rigsdagsmand, nogen Minister, nogen Regering i Danmark, som ikke har handlet paa nøjagtig samme Maade og har troet, naar vi havde opadgaaende Konjunkturer, og naar vi havde nedadgaaende Konjunkturer, at de vilde vare ved. Det er alment menneskeligt og ikke særlig karakteristisk for Landmænd. Disse Sælgerprioriteter har mange Steder vist sig at være overordentlig skadelige og tyngende, og det er dem, der særlig tages Sigte paa her.

Dertil kommer saa en tredje Kategori, nemlig hvor der er opsamlet Gæld af forskellig Art i en Række Kriseaar, hvor Driften har givet Underskud.

Det er disse tre Kategorier, hvoraf Landbrugets Gæld bestaar. Tiderne er nu — deri har den højtærede Landbrugsminister Ret — meget bedre end i de strenge Kriseaar 1931—32, 1932—33 og 1933—34, men det

vilde dog være Overdrivelse at sige, at Landbruget driftsmæssig set er ude over alle Vanskeligheder. Det er naturligvis noget forskelligt i de forskellige Egne, men der er endnu store Vanskeligheder, og disse Vanskeligheder bunder ogsaa i Fortiden. I de jyske Landboforeningers Regnskabsberetning for 1934—35, hvori der offentliggøres en hel Række Landbrugsregnskaber, findes en Tabel fra Kolding Herreds Landboforening, udarbejdet af denne Forenings mangeaarige og ansete Konsulent, Jes Nielsen, som er en Mand, for hvis Nøgtternhed og Forsigtighed det ikke er vanskeligt at staa inde for dem, der kender ham. Han oplyser i denne Tabel — jeg tror egentlig ikke, man har det andre Steder — Regnskabstal, Forrentningstal for Landbruget lige fra 1911; han mangler ganske vist Aaret 1912—13, men der er jo ingen, som ikke ved, at 1912—13 som Landbrugsaar var en Mellemproportional mellem 1911—12 og 1913—14, det vil sige, det var lidt bedre end det første og lidt ringere end det sidste af disse 2 Aar. Altsaa, fra 1911 op til 1935, for 24 Aar i alt, har han en Skala, et Renteskema, der angiver Forrentningen for de forholdsvis mange Landbrug af forskellig Art, som han har kunnet kontrollere i denne Aarrække. Jeg sætter nu positiv Forrentning for Landbruget til 5 pCt.; det er i Virkeligheden fuldstændig urimeligt at regne med en lavere Procent, naar man vil tale om positiv Forrentning; intet andet Erhverv i Landet vilde regne med en Forrentningsprocent, der var lavere, og jeg skulde tage meget fejl, om ikke den faktiske Rente, som en Landmand betaler, med alle de Rentebyrder, som han har af den ene eller anden Art, selv om han kun har en Gæld, der svarer til den saakaldte Panteværdi, i de allerfleste Tilfælde er over 5 pCt. som Gennemsnit.

Sætter man nu det som Gennemsnit, viser det sig, at i de første 10 Aar af disse 24 Aar har der været fuld Forrentning, nemlig i hvert af de 10 Aar fra 1911 til 1921, og i enkelte af Aarene var Forrentningen endda saa højt oppe som 13 og 14 pCt.; det var i de gode Krigsaar. Men tager vi saa Tiden efter Krigen, de 14 Aar fra 1921 til Dato, er Billedet et ganske andet, vidt forskelligt fra Tiaaret 1911—21. I disse 14 Aar har der kun været fuld Forrentning i 3 Aar, nemlig Aarene 1923—24, 1924—25 og 1928—29; der har været 2 Aar, hvor man var nær oppe ved fuld Forrentning, men der har været 3 Aar, hvor der var negativ Forrentning, altsaa hvor Forrentningen laa under Nulpunktet, og